

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/128438,Regionalne-srodowiska-literackie-i-oficyny-wydawnicze-w-polityce-wladz-Polski-Lu.html>
26.04.2024, 18:36

Regionalne środowiska literackie i oficyny wydawnicze w polityce władz Polski Ludowej w latach 1956–1989

Regionalne środowiska literackie i oficyny wydawnicze w polityce władz Polski Ludowej w latach 1956–1989, red. Evelina Kristanova, Szczecin-Warszawa 2020, 232 s., ISBN 978-83-8229-021-9

Seria wydawnicza: Dziennikarze – Twórcy – Naukowcy

Pomysł wydania tomu Regionalne środowiska literackie i oficyny wydawnicze w polityce władz Polski Ludowej w latach 1956–1989 zrodził się z potrzeby naukowej refleksji i dyskusji nad polityką wydawniczą Polski Ludowej oraz rolą środowisk regionalnych w kształtowaniu kultury książki i prasy. Jako redaktor zdaję sobie sprawę z jego nieznacznej objętości (zaledwie osiem tekstów wykazanych w spisie treści) i niedoskonałości ale jednocześnie żywię nadzieję, że zostanie życzliwie przyjęty przez Czytelników. W zamierzeniu stanowi bowiem próbę uzupełnienia dotychczasowych badań regionalnych oraz ma służyć przede wszystkim inspiracji do prowadzenia dalszych dociekań naukowych. Badania nad regionalizmem w Polsce ze względu na znaczenie, dysproporcję analiz między rzadziej omawianymi „peryferiami” a przewagą skupienia na „centrum” oraz potrzebę porównań warte są zainteresowania. Podejmują je nie tylko historycy ale również socjologowie, prasoznawcy, kulturoznawcy, bibliografowie.

Regionalne środowiska literackie i oficyny wydawnicze w polityce władz Polski Ludowej w latach 1956–1989

Sama problematyka regionalna i ruch regionalny na ziemiach polskich posiadają dziewiętnastowieczną tradycję. Mogą świadczyć o tym powstałe towarzystwa i zrzeszenia, które znalazły bardziej podatny grunt do rozwoju w okresie II Rzeczypospolitej.

Towarzystwa regionalne legitymizowały się zazwyczaj odrębną i oryginalną twórczością oraz własnymi organami prasowymi. Z prasoznawczego punktu widzenia warto zauważyć również wiele dzienników z okresu zaborów, kontynuowanych po 1918 r., które w swoich tytułach nawiązywały do regionu. Przykładem mogą być chociażby „Dziennik Poznański”, „Dziennik Wileński”, „Gazeta Warszawska”, „Kurier Poznański” czy „Kurier Warszawski”. Nazwy nie definiujące regionalności przybierały natomiast nowo zakładane dzienniki sensacyjne okresu dwudziestolecia międzywojennego „Ilustrowany Kurier Codzienny”, „ABC” czy „Mały Dziennik”. W latach 1918-1939 występowała raczej równomierność regionalnych przedsięwzięć „odgórnych” i „oddolnych”. Radykalnej zmianie uległo to natomiast po II wojnie światowej. O ile w pierwszych latach tzw. „łagodnej rewolucji” w kulturze próbowano reaktywować dawne towarzystwa o charakterze regionalnym i powoli przekształcać je w „nowym duchu socjalistycznym”, to w latach 1956-1989 uległy one wyraźnemu upartyjnieniu. Cezura czasowa przedstawionego tomu nie powinna budzić zastrzeżeń. Po przypadającej na lata 1950-1955 centralizacji ruchu wydawniczego po dojściu Władysława Gomułki w 1956 r. do władzy, nastąpiła aktywizacja lokalnych środowisk twórczych. Miejskie i wojewódzkie gremia partyjne dążyły do powoływania nowych oficyn wydawniczych o tym profilu. Warto wymienić następujące z nich: Morskie, Śląsk, Pojezierze, Poznańskie czy Lubelskie. Literaci mieszkający poza Warszawą musieli latami czekać na wydanie książek w stołecznych firmach. Część z nich nie mogła się w zaistnieć na ogólnopolskim rynku wydawniczym nie tylko ze względu na cenzurę, deficyt papieru, brak finansowania i praw wydawniczych ale także ze względu na brak odwagi czy zwyczajnie tzw. „sprytu”. Czytelnicy nie znali dorobku „swoich” autorów. Taka sytuacja nie sprzyjała ożywieniu twórczości literackiej. Regionalne oficyny, promujące twórczość pisarzy z terenu, na którym działały, miały zmienić sytuację. Powstawały jednocześnie upartyjnione tytuły prasowe reprezentujące dany region. W prowadzonej polityce wydawniczej ścierały się interesy lokalnych środowisk twórczych i partyjnych.

(fragment wstępu)

Publikacja w ramach centralnego projektu badawczego IPN „Władze PRL wobec środowisk twórczych, dziennikarskich i naukowych”

Gdzie kupić publikacje: